

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต ที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเขตชนบทยากจน จังหวัดอำนาจเจริญ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านคำแก้ว อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 มีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 48 คน โดยจัดนักเรียนเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยวิธีการสุ่ม (Random Assignment) โดยในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีจำนวนนักเรียนแต่ละชั้นเท่ากัน และเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน ได้กลุ่มทดลองจำนวน 24 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 24 คนจากนั้นตรวจสอบความเท่าเทียมกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดย นำแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต และแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไปทำการวัดกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม ก่อนทำการทดลอง 1 สัปดาห์ นำคะแนนที่วัดได้จากแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตและแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาหาคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนที่ได้จากแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตและแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบที (t-test) แบบสองกลุ่มเป็นอิสระต่อกัน พบว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีคะแนนที่ได้จากแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตและแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ชนิดคือ

1. โปรแกรมพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต

1.1 กิจกรรมการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต ผู้วิจัยสร้างกิจกรรมการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตโดยการศึกษาอนาคตด้วยเทคนิคการพยากรณ์ 3 วิธี คือ

- เทคนิควงล้ออนาคต (Future Wheels)
- เทคนิคกิ่งไม้สัมพันธ์ (Relevance Tree Technique)
- เทคนิคการสร้างภาพอนาคต (Scenario Technique)

โดยใช้แนวทางจากโครงการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตของ มณฑกานต์ ทรัพย์แก้ว (2543) มาลี วิทยาภรณ์ (2540) และ กนกวรรณ อุ๋นใจ (2535) แล้วปรับให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้า

1.2 แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ผู้วิจัยใช้แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตของสุพิชชา กลิ่นบุหงา (2540) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 46 ข้อ ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93 และผู้วิจัยได้หาค่าความเที่ยงของแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตชุดนี้โดยการวัดซ้ำ (Test-retest Reliability) ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.81

2. แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 48 ข้อ ผู้วิจัยได้หาค่าความเที่ยงของแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตชุดนี้โดยการวัดซ้ำ (Test-retest Reliability) ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.84

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรด้วยตนเองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต โดยแต่ละกลุ่มใช้เวลา 12 ครั้ง ในระหว่างเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง/กลุ่ม ครั้งละ 50 นาที เมื่อทำการทดลองเสร็จ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตและคะแนนจากแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาข้อสรุป

สรุปผลการวิจัย

1. หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต มีระดับคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตมีระดับคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้นกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบการจัดกระทำกับตัวแปรอิสระและทดสอบสมมติฐานสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การตรวจสอบการจัดกระทำกับตัวแปรอิสระ จากการวิจัยตัวแปรที่ถูกจัดกระทำได้แก่ลักษณะมุ่งอนาคต จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 10 พบว่าหลังการทดลองค่าเฉลี่ยของคะแนนลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 164.04$) สูงขึ้นกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนลักษณะมุ่งอนาคตในระยะก่อนทดลอง ($\bar{X} = 145.75$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต มีค่าเฉลี่ยของคะแนนลักษณะมุ่งอนาคตหลังการทดลอง ($\bar{X} = 148.58$) ไม่แตกต่างจากก่อนทดลอง ($\bar{X} = 146.58$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการวิจัยในครั้งนี้สามารถจัดกระทำกับตัวแปรอิสระโดยพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตด้วยเทคนิคการพยากรณ์ได้สัมฤทธิ์ผล สอดคล้องกับงานวิจัยที่สามารถ

พัฒนาทักษะขณะมุ่งอนาคตด้วยการพยากรณ์ของนักวิจัยหลาย ๆ ท่าน(พินิตา สิ้นสุวรรณ, 2537; สมจิตต์ เพิ่มพูล, 2532; กนกวรรณ อุ่นใจ , 2535 และ มนทกานต์ ทรัพย์แก้ว, 2543) เพราะเทคนิคการพยากรณ์จะเสริมสร้างกระบวนการคิด การวางแผนอนาคต การเลือกตัดสินใจ การหลีกเลี่ยง หรือควบคุมสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีระบบ กล่าวคือ เทคนิคการพยากรณ์ทำให้นักเรียนได้พิจารณาความเป็นไปได้เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ความเป็นไปได้ของทางเลือก ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนในปัจจุบันที่มีผลต่ออนาคตข้างหน้า ซึ่งเป็นองค์ประกอบให้ นักเรียนสามารถคาดการณ์ไกลจากการกระทำเกี่ยวกับการเรียนของตน เห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดในอนาคต สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรอรับผลดีหรือป้องกันผลเสีย ตลอดจนสามารถควบคุมตนเองให้กระทำหรือละเว้นการกระทำบางอย่างตามความต้องการของตนเพราะเล็งเห็นผลเสียที่จะเกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและผู้อื่นในภายหลังและมีความเพียรพยายามปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 มีใจความว่า "หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาทักษะมุ่งอนาคตจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการพัฒนาทักษะมุ่งอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ"

ผลการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนสมมติฐานในข้อ 1 กล่าวคือหลังการทดลองค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 166.46$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 151.79$) และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบที (t-test) แบบสองกลุ่มเป็นอิสระต่อกัน ดังตารางที่ 9 พบว่าทั้งสองกลุ่มมีเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะมุ่งอนาคตให้กับนักเรียนกลุ่มทดลองได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้กำชับกับนักเรียนในกลุ่มทดลองไว้ว่าห้ามนำเรื่องราวต่าง ๆ ที่กลุ่มทดลองได้รับไปบอกเล่าให้กับกลุ่มควบคุมทราบ และในระหว่างที่แต่ละกลุ่มดำเนินการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งก็เข้าร่วมกิจกรรมอื่นของโรงเรียน ซึ่งการพัฒนาทักษะมุ่งอนาคตที่กลุ่มทดลองได้รับการพัฒนานั้นส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังจะกล่าวในการอภิปรายผลเพื่อการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานข้อที่ 2 มีใจความว่า "หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาทักษะมุ่งอนาคตจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ"

ผลการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนสมมติฐานในข้อ 2 กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลอง ($\bar{X} = 166.46$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 149.63$) และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูล

ด้วยสถิติทดสอบที (t-test) แบบสองกลุ่มไม่เป็นอิสระต่อกัน ดังตารางที่ 12 พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของทั้งสองช่วงเวลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตประสบความสำเร็จ ซึ่งการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตนี้ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ดังนี้

1. การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตด้านการคาดการณ์ไกลในการวิจัยครั้งนี้สามารถพัฒนา ลักษณะมุ่งอนาคตด้านนี้ได้ ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 10 ซึ่งค่าเฉลี่ยของคะแนนลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง ($\bar{X} = 31.54$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 27.67$) และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การคาดการณ์ไกลทำให้บุคคลมองเห็นผลดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการกระทำในปัจจุบัน ถ้าบุคคลมองเห็นผลดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะทำให้บุคคลมีแรงจูงใจที่จะพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ในปัจจุบันเพื่อที่จะส่งผลให้ตนประสบผลสำเร็จในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland (1961 อ้างถึงในทศพร ประเสริฐสุข, 2524: 64) ที่ได้เสนอแนะวิธีการเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์คือช่วยให้บุคคลมีความฝันเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ (Achievement Related Fantasies)

จากกิจกรรมการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตที่ผู้วิจัยได้จัดให้กับกลุ่มทดลอง ในกิจกรรมครั้งที่ 9-11 ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนในกลุ่มทดลองเขียนเรียงความในหัวข้อ"อนาคตของฉันในปี พ.ศ.2555 โดยใช้เทคนิคการพยากรณ์โดยการสร้างภาพอนาคต (Scenario Forecasting) ซึ่งนักเรียนในกลุ่มทดลองได้เขียนเรื่องราวในอนาคตเมื่อตนได้พยายามศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จ และประกอบอาชีพที่ตนใฝ่ฝัน ในปี พ.ศ. 2555 อย่างตั้งใจ อันจะส่งผลต่อการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อไป

2. การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตด้านการควบคุมตนเองเพื่อผลที่ดีกว่าในอนาคต นักเรียนในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนลักษณะมุ่งอนาคตด้านการควบคุมตนเองเพื่อผลที่ดีกว่าในอนาคตในระยะหลังการทดลอง ($\bar{X} = 46.50$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 42.38$) และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 10 ทั้งนี้ความสามารถในการควบคุมตนเองทำให้บุคคลสามารถระงับ หรือชะลอการบำบัดความต้องการต่าง ๆ ของตนเองได้ ไม่เลือกรับผลรางวัลที่มีค่าน้อยในปัจจุบันเช่น เลือกเที่ยวเล่นเพื่อความสนุก เป็นผู้ที่มีความเอาใจใส่ต่อสิ่งที่ตนกำลังปฏิบัติในปัจจุบันเพื่อเป้าหมายหรือผลที่ดีกว่าในอนาคต สิ่งนี้จะทำให้บุคคลมีความตั้งใจเพื่อที่จะบรรลุผลสำเร็จ นอกจากนี้การควบคุมตนเองเพื่อผลที่ดีกว่าในอนาคตยังทำให้บุคคลปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ จัดเป็นผู้มีจริยธรรมสูงด้วย ซึ่งการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้วยวิธีพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตนี้จะช่วยลดจุดบกพร่องของการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่อาจทำให้บุคคลเห็นแก่ตัว และมีจริยธรรมต่ำ และทำให้บุคคลมองเห็นผลของการกระทำในปัจจุบันที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่น

การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตด้านการควบคุมตนเองเพื่อผลที่ดีกว่าในอนาคตนี้จัดขึ้นในกิจกรรมครั้งที่ 6 และครั้งที่ 7 เรื่อง ลักษณะมุ่งอนาคต: ความสามารถอดกลั้นต่อความต้องการในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการพยากรณ์ 2 เทคนิค คือครั้งที่ 6 ใช้เทคนิควงล้ออนาคต(Future Wheels) และครั้งที่ 7 ใช้เทคนิคกิ่งไม้สัมพันธ์ (Relevance Tree Technique) ซึ่งเทคนิควงล้ออนาคตนี้ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนกลุ่มทดลองเขียนผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น เมื่อเป็นคนชอบเล่นและขี้เกียจ ซึ่งส่วนใหญ่จะส่งผลเสียต่อผู้กระทำพฤติกรรมนั้นโดยตรง ส่วนการใช้เทคนิคกิ่งไม้สัมพันธ์ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนกลุ่มทดลองเขียนแผนภูมิผลของการกระทำที่แสดงถึงความไม่สามารถอดทนอดกลั้นต่อความต้องการในปัจจุบันที่ทำให้เกิดผลเสีย จากการสังเกตพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองสามารถเขียนแผนภูมิทั้งสองเทคนิคได้เป็นอย่างดี

ส่วนในกิจกรรมพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตครั้งที่ 3 ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนกลุ่มทดลองเขียนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาท โดยใช้เทคนิควงล้ออนาคต (Future Wheels) ทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมองเห็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองและบุคคลอื่นจากการกระทำที่เป็นผลเสียดังกล่าว ทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการควบคุมตนเองเพื่อผลที่ดีกว่าได้ด้วย

3. การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตด้านการวางแผน การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตด้านการวางแผนประสบความสำเร็จและส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการรู้จักวางแผน กล่าวคือ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตมีค่าเฉลี่ยของคะแนนลักษณะมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลอง ($\bar{X} = 36.13$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 30.92$) และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังในตารางที่ 10 ในส่วนของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ก็เช่นเดียวกัน นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตมีค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระยะหลังการทดลอง ($\bar{X} = 29.13$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 25.42$) และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 12

ลักษณะมุ่งอนาคตด้านการวางแผนเกี่ยวข้องกับการตั้งเป้าหมาย อันจะส่งผลต่อการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งอภิปรายได้ตามกระบวนการเกิดของลักษณะมุ่งอนาคตตามแนวคิดของ Nurmi (1991: 2-10) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกบุคคลจะมีการตั้งเป้าหมาย หรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตซึ่งบุคคลมีอยู่ ขั้นที่ 2 บุคคลจะมีการวางแผนปฏิบัติการเพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนแรก มีการตัดสินใจเลือกวิธีการ หรือแนวทางที่เหมาะสมตลอดจนมีการตรวจสอบว่าวิธีการหรือแนวทางนั้นจะนำไปสู่เป้าหมายได้หรือไม่ หากพบว่าแผนหรือวิธีการที่เลือกไว้ไม่สามารถนำไปสู่เป้าหมายได้ก็มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเสียใหม่และขั้นที่ 3 คือ ขั้นการประเมินถึงความเป็นไปได้ของจุดมุ่งหมายหรือความต้องการในอนาคต ตลอดจนแผนปฏิบัติการที่ได้วางไว้ว่าจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

การตั้งเป้าหมายจะทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญา สังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura (1977) แนวความคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการกำหนดซึ่งกันและกันของ ปัจจัยทางพฤติกรรม ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ ปัญญา ความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง เป็นต้น และทฤษฎีนี้เชื่อว่าแรงจูงใจมีรากฐานมาจากปัจจัยส่วนบุคคล คือ ความสามารถในการคาดหวังผลการกระทำในอนาคต และการตั้งเป้าหมายจะทำให้เกิดแรงจูงใจโดยการเปรียบเทียบระหว่างผลงานที่ทำได้กับเป้าหมายที่ตั้งขึ้น ถ้าหากผลงานที่ทำได้ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งขึ้น จะเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจในตนเอง ซึ่งความรู้สึกนี้สามารถผลักดันให้บุคคลใช้ความพยายามเพิ่มมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้จะเกิดความรู้สึกพึงพอใจในตนเอง และทำให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะใช้ความพยายามต่อไป

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุศรา สรรพกิจกำจร (2539: 30) ซึ่งได้สร้างโปรแกรมพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งมีการตั้งเป้าหมายอยู่ในโปรแกรมดังกล่าวด้วย โดยใช้วิธีการตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนได้เป้าหมายที่มีความเหมาะสมกับระดับความสามารถ รวมทั้งรู้สึกว่าเป็นผู้กำหนดและตัดสินใจด้วยตนเอง จะส่งผลถึงการยอมรับเป้าหมาย และใช้ความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งขึ้น และถ้านักเรียนสามารถทำได้ตามเป้าหมายจะทำให้นักเรียนรับรู้ว่าคุณมีความสามารถสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการใช้ความพยายามในการทำงานต่อไป และการที่นักเรียนมีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายนั้นก็ส่งผลต่อการกระตุ้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนให้เพิ่มขึ้นด้วย

จากการจัดกิจกรรมพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตครั้งที่ 4 และครั้งที่ 5 เรื่อง ลักษณะมุ่งอนาคต: ความสามารถในการวางแผนเกี่ยวกับการศึกษา โดยใช้เทคนิคกิ่งไม้สัมพันธ์ (Relevance Tree Technique) ซึ่งเป็นเทคนิคการพยากรณ์ที่มุ่งเป้าหมายเป็นหลักโดยมีทางเลือกต่าง ๆ เป็นแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมายอนาคตที่ตั้งใจไว้ เทคนิคนี้เป็นการวางแผนว่าเราจะไปสู่อนาคต หรือหลีกเลี่ยงอนาคตอย่างไรได้ อย่างไร เทคนิคนี้จึงเป็นเครื่องมือสำหรับการกำหนดข้อจำกัดและการตัดสินใจต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอนาคตที่ได้ตกลงไว้ โดยในการจัดกิจกรรมครั้งที่ 4 ผู้วิจัยได้กำหนดให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างกำหนดเป้าหมายในการประกอบอาชีพของนักเรียน และกำหนดสภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพนั้น แล้ววางแผนหาทางเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และพิจารณาถึงข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือก

ดังนั้นการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตด้านการวางแผน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกาตั้งเป้าหมายจึงส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนกลุ่มทดลอง

4. การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตด้านการตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 10 นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตมีค่าเฉลี่ยของคะแนนลักษณะมุ่งอนาคตด้านนี้หลังการทดลอง ($\bar{X} = 49.88$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 44.79$) และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ซึ่งในการจัดกิจกรรมพัฒนา ลักษณะมุ่งอนาคตด้านนี้ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตโดยใช้เทคนิคกิ่งไม้สัมพันธ์ (Relevance Tree Technique) ในครั้งที่ 5 ผู้วิจัยได้ให้นักเรียน เขียนแนวทางการแก้ปัญหาในการปรับปรุงวิชาที่นักเรียนเรียนอ่อนที่สุด โดยใช้เทคนิคกิ่งไม้สัมพันธ์ และในครั้งที่ 7 ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนกลุ่มทดลองคิดหาแนวทางในการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนในกลุ่มทดลองได้พัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตด้านการตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตด้านการตัดสินใจยังสอดคล้องกับกระบวนการเกิดลักษณะมุ่งอนาคตในขั้นที่ 3 ของ Nummi (1991: 2-10) คือขั้นการประเมินถึงความเป็นไปได้ของจุดมุ่งหมายหรือความต้องการในอนาคต ตลอดจนแผนปฏิบัติการที่ได้วางไว้ว่าจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ในกิจกรรมการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนในกลุ่มทดลองได้พิจารณาเลือกอาชีพที่ตนใฝ่ฝันไว้ จากการเขียนโดยใช้เทคนิคสร้างภาพอนาคต (Scenario Forecasting) แล้วพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของอาชีพที่ตนเลือก การพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของเป้าหมายนี้ยังสอดคล้องกับการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคลในด้านความกล้าเสี่ยง กล่าวคือ ลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคลจะขึ้นอยู่กับความต้องการความสำเร็จ และกลัวความล้มเหลว คนที่ต้องการความสำเร็จจะชอบทำงานที่มีความยากง่ายปานกลาง หรือมีโอกาสประสบความสำเร็จได้ ถ้าใช้ความสามารถและความพยายามมากพอ เพราะเขาจะรู้สึกว่าการในลักษณะดังกล่าวท้าทายความสามารถและมีความล่อใจสูง แต่เขาจะไม่ชอบงานที่ยากมากเกินไป หรืองานที่ง่ายเกินไป เพราะงานที่ยากมากเกินไปทำให้เขาทราบว่าเขาไม่มีโอกาสที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จได้ หรือมีโอกาสน้อยมาก และถ้างานง่ายมาก เขาก็ทราบว่า เขาจะทำงานนั้นได้สำเร็จโดยไม่จำเป็นต้องใช้ความพยายามแต่อย่างใด

ส่วนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านความมีเอกลักษณ์ จะเห็นได้ว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้หลังการทดลอง ($\bar{X} = 26.04$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 23.71$) และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ดังตารางที่ 12 ทั้งนี้เนื่องจากว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการประเมินผลเป้าหมายของตนจากเพื่อนร่วมชั้นและผู้วิจัย เมื่อนักเรียนสามารถเลือกเป้าหมายที่น่าพอใจและเป็นไปได้แล้ว ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองกล้าคิดริเริ่มทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความคิดของตนเอง จึงส่งผลให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในด้านนี้สูงขึ้น

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตในครั้งที่ 8 ซึ่งเป็นกิจกรรมเรื่อง ลักษณะมุ่งอนาคต: ความพากเพียรพยายามที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ยังเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียน กลุ่มทดลองมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติตนในปัจจุบันที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในอนาคต ส่งผลทำให้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านความกระตือรือร้นสูงขึ้นด้วย

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตในการวิจัยครั้งนี้ทำให้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นทุกด้าน และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบที (t-test) แบบสองกลุ่มไม่เป็นอิสระต่อกัน ก็พบว่าเกือบทุกด้านในระยะก่อนทดลองแตกต่างกับหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หลังทดลอง ($\bar{X} = 27.50$) ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หลังทดลอง ($\bar{X} = 25.67$) เพียงเล็กน้อยและไม่แตกต่างกันเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบที (t-test) แบบสองกลุ่มไม่เป็นอิสระต่อกันที่ระดับ .05 แต่มีแนวโน้มว่าคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของกลุ่มควบคุมนี้จะเพิ่มขึ้น ถ้ามีการใช้เวลาในการทำการทดลองต่อไป อาจจะทำให้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองเพิ่มสูงขึ้นมากกว่านี้

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านวิชาการ

1.1 ควรมีการศึกษาระยะยาวเกี่ยวกับผลการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อาจจะทำให้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในด้านความรับผิดชอบต่อนตนเอง พัฒนาเพิ่มขึ้นมากกว่านี้

1.2 ควรมีการศึกษาผลการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ให้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น

1.3 ควรมีการศึกษาผลการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในบริบทสังคมอื่น

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 ควรมีการนำกิจกรรมการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนในต่างจังหวัด จะช่วยพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้กับนักเรียนได้เป็นผู้ที่มีลักษณะอันพึงประสงค์

2.2 ควรมีการนำกิจกรรมการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตไปใช้ร่วมกับวิธีการอื่น ๆ ในการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เช่น การแนะแนวแบบกลุ่ม การฝึกการควบคุมตนเอง เป็นต้น

2.3 ควรดำเนินกิจกรรมตามกิจกรรมการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดลักษณะมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เกิดความคงทนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น